

Talsu novada pašvaldības līdzdalības izvērtējums kapitālsabiedrībā

SIA “Dundagas veselības centrs”

© SIA CSE COE 2025. Visas tiesības aizsargātas.

Izvērtējumu sagatavojuši:

Dace Krupenko

Zigmunds Brūvers

Kontaktpersona:

Dace Krupenko

SIA "CSE COE"

Kuģu iela 26-33, Rīga, LV-1048

Tālrunis: + 371 26326959

E-pasts: dace.krupenko@csecoe.com

Tirdzniecības zīmes:

Visas tekstā izmantotās tirdzniecības zīmes pieder to īpašniekiem un ir izmantotas tikai kā atsauces.

Izmantotie saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
DVC	SIA "Dundagas veselības centrs"
EUR	Eiro
Likums	Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma
LR	Latvijas Republika
MK	Ministru kabinets
MK iet. Nr. 2	Ministru kabineta 2010. gada 14.decembra ieteikumi Nr.2 "Valsts pārvaldes iestādes struktūras izveidošanas kārtība"
MK Not. Nr. 138	Ministru kabineta 2019. gada 2. aprīļa noteikumi Nr. 138 "Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu"
MK Not. Nr. 392	Ministru kabineta 2025. gada 25. jūnija noteikumi Nr. 392 "Valdes un padomes locekļu skaita un atalgojuma noteikšanas kārtība publiskas personas kapitāla daļu pārvaldīšanas gadījumā"
NACE	ES Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
NVO	Nevalstiskā organizācija
ROA	Aktīvu atdeve (no angļu val. <i>Return on Assets</i>)
ROE	Kapitāla atdeve (no angļu val. <i>Return on Equity</i>)
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VPIL	Valsts pārvaldes iekārtas likums
UR	Uzņēmumu reģistrs

Iekļautās tabulas

Tabula 1. Gultu noslodze DVC, 2019.- 2025. gada augusts.....	9
Tabula 2. DVC ieņēmumu sadalījums 2024. gadā, DVC sniegtā informācija.....	10
Tabula 3. Sniegto pamatdarbības pakalpojumu tirgus raksturojums	13
Tabula 4. Ilgstošas sociālās aprūpes centri (paredzot pilngadīgu abu vecumu personu izmitināšanu) Talsu novada pašvaldībā	15
Tabula 5. Sabiedrības apgrozījums un peļņa.....	17
Tabula 6. Sabiedrības apgrozījums un peļņa, salīdzinot ar citviet Latvijā strādājošām ilgstošās sociālās aprūpes pakalpojumu sniedzošajām komercsabiedrībām, kā arī ar DVC, 2024. gada dati.	17
Tabula 7. Sociālo pakalpojumu sniegšanas nodošanas privātajam sektoram riski	19
Tabula 8. Sabiedrības finanšu analīzes kopsavilkums laika periodam 2021.–2024. gads, EUR	21
Tabula 9. DVC finanšu rādītāji periodā no 2020. līdz 2024. gadam	22

Iekļautie attēli

Attēls 1. DVC organizatoriskā struktūra	7
Attēls 2. Pansionāti un sociālās aprūpes centri Z-Kurzemē.....	10
Attēls 3. Talsu novada administratīvās teritorijas teritoriālais iedalījums	11
Attēls 4. Sociālo pakalpojumu sniedzēju skaits Latvijā, kas nodrošina ilgstošu sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju.....	14
Attēls 5. Vidējā cena par ilgstošās sociālās aprūpes pakalpojumu Latvijā, 2025. gads, EUR	18

SATURS

1. Kapitālsabiedrības darbība	6
1.1. Kapitāldaļu turētāji un statūti	6
1.2. Organizatoriskā struktūra	7
1.3. Pamatdarbības veidi un papildu pakalpojumi	8
1.4. Pakalpojumu saņēmēju loks un to ieguvumi	11
1.5. Nevalstisko organizāciju viedoklis	11
2. Tirgus raksturojums	13
2.1. Tirgus situācijas apraksts	13
2.2. Konkurences aspekti	16
3. Iespējamie riski pakalpojumu nodošanai privātajam sektoram	19
4. Kapitālsabiedrības darbības finansējums	21
5. Kopsavilkums	24
5.1. Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam 24	
5.2. DVC vispārējais stratēģiskais mērķis	25
6. SIA "Dundagas veselības centrs" iespējamie darbības modeļi	26

1. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBA

Galvenie secinājumi

- SIA "**Dundagas veselības centrs**", reģ. nr. 51203036041, Komercreģistrā reģistrēta 04.01.2010.
- DVC kapitāldaļu turētājs un vienīgais dalībnieks ir **Talsu novada pašvaldība**, kurai **pieder 100%** no pamatkapitāla.
- DVC ir reģistrēts sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā.
- DVC un Talsu novada pašvaldība 05.09.2023. noslēdza Deleģēšanas līgumu Nr. TNPCA/23/9-39/508//L par pašvaldības autonomo funkciju izpildes nodrošināšanu (Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 9.punkts) ar termiņu – viens gads.
- No ieņēmumiem 100% veido maksas pakalpojumu ieņēmumi.
- Papildus pamatpakalpojumam **DVC negūst papildu ieņēmumus**. Statūtu 2.2. punktā papildu norādītais darbības veids netiek īstenots.

1.1. Kapitāldaļu turētāji un statūti

SIA "Dundagas veselības centrs" (turpmāk tekstā – DVC), reģ. nr. 51203036041, Komercreģistrā reģistrēta 04.01.2010. 2009. gada 25. novembrī Dundagas novada pašvaldība reorganizēja pašvaldības iestādi "Dundagas veselības un sociālās palīdzības centrs", izveidojot DVC.

Atbilstoši Administratīvi teritoriālai reformai Talsu novada pašvaldība pārņēma Dundagas novada pašvaldības finanses, mantu, tiesības un saistības.

Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 1. panta pirmās daļas 2. punktu DVC ir publiskas personas kapitālsabiedrība un 13. punktu pašvaldības kapitālsabiedrība, jo visas uzņēmuma kapitāla daļas pieder vienai publiskai personai – Talsu novada pašvaldībai (100%).

Saskaņā ar UR komercreģistrā iekļauto informāciju,¹ uz 05.09.2025. DVC kapitāldaļu turētājs un **vienīgais dalībnieks ir Talsu novada pašvaldība**, kurai pieder 100% pamatkapitāla.

DVC pamatkapitāls uz 31.08.2025. ir 75 592 EUR, ko veido 75 592 daļas. Sabiedrības kapitāla daļas nominālvērtība ir 1,00 EUR.

Pašvaldību likuma² 4. panta pirmās daļas 9. punkts nosaka, ka viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir nodrošināt iedzīvotājiem atbalstu sociālo problēmu risināšanā, kā arī iespēju saņemt sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma³ 9. pantā ir noteikti pašvaldības pienākumi sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanā, tostarp pašvaldības pienākums nodrošināt personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību. Šis pants arī nosaka, ka *"pašvaldības, kuras nav izveidojušas nepieciešamos sociālo pakalpojumu sniedzējus, slēdz līgumus ar citiem sociālo pakalpojumu sniedzējiem savā teritorijā vai ar citām pašvaldībām par minēto sociālo pakalpojumu sniegšanu un samaksu. Šie sociālie pakalpojumi pilnībā vai daļēji tiek finansēti no pašvaldības budžeta"*. Secināms, ka pašvaldībai var izveidot sociālā pakalpojuma sniedzēju pašvaldības ietvaros vai iesaistīt citus tirgus dalībniekus pakalpojumu nodrošināšanā.

Savukārt Pašvaldību likuma 73. panta 1. punkts nosaka, ka pašvaldībām, pildot savas funkcijas, ir tiesības veidot pašvaldību kapitālsabiedrības, kā arī ieguldīt savus līdzekļus kapitālsabiedrībās.

Kā DVC **vispārējais stratēģiskais mērķis** ir noteikts⁴ – *"nodrošināt kvalitatīvus ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, veicināt to pieejamību Talsu novada iedzīvotājiem iespējami tuvu dzīvesvietai"*.

¹ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/51203036041>

² <https://likumi.lv/ta/id/336956-pasvaldibu-likums>

³ <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

⁴ SIA „Dundagas veselības centrs” vidēja termiņa attīstības stratēģija 2023.-2025. gadam, apstiprināta ar Talsu novada domes 24.02.2023. Lēmumu Nr.49

DVC vidēja termiņa darbības stratēģijā 2023. - 2025. gadam⁵ tika noteikta kapitālsabiedrības misija un vīzija:

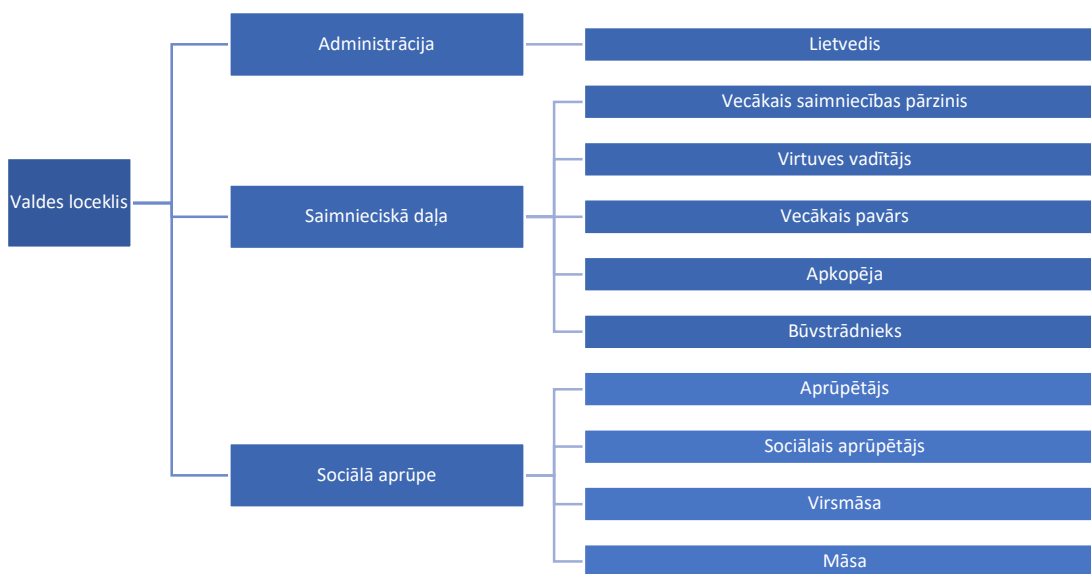
Misija – Nodrošināt kvalitatīvus veselības un sociālās aprūpes un veselības veicināšanas pakalpojumus Talsu novada un apkārtējo novadu iedzīvotājiem. Visiem iedzīvotājiem vienlīdzīga pieeja kvalitatīviem sociālās aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumiem.

Vīzija – SIA „Dundagas veselības centrs” sadarbībā ar vietējiem, reģionāliem un nacionāliem partneriem sniedz pieprasītus, kvalitatīvus un izmaksu ziņā klientiem pieejamus sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, tos nodrošinot pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai.

1.2. Organizatoriskā struktūra

DVC organizatoriskā struktūra redzama attēlā zemāk, un saskaņā ar to, DVC struktūra sastāv no Sociālās aprūpes daļas, kas ir tieši saistīta ar pakalpojumu sniegšanu un Administrācijas un Saimniecības daļas, kas nodrošina atbalsta funkciju īstenošanu pakalpojumu sniegšanā.

Attēls 1. DVC organizatoriskā struktūra

Datu avots: DVC sniegtā informācija

Saskaņā ar organizatorisko struktūru un amatu sarakstu, uz 01.06.2025. DVC ir **19 amata vietas**:

- ✓ Valde: valdes loceklis (1);
- ✓ Administrācija: lietvedis (1);
- ✓ Saimniecības daļa: vecākais saimniecības pārzinis (1), virtuves vadītājs (1), vecākais pavārs (1), apkopēja (1), būvstrādnieks (1);
- ✓ Sociālās aprūpes daļa: aprūpētājs (4 +1, pievienojas tad, ja ir pārsniegti aprūpētāju nostrādāto stundu limiti vai uz atvaļinājuma laiku), virsmāsa (1), sociālais aprūpētājs (1), māsa (5).

Atsevišķiem darbiniekiem ir nepilna darba laika slodze. Tiesības veikt sociālo darbu ir personām, kas ieguvušas otrā līmeņa profesionālo augstāko vai akadēmisko izglītību sociālajā darbā. Tiesības sniegt sociālās aprūpes vai sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un sociālo palīdzību ir personām, kas ieguvušas pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību sociālās aprūpes, sociālās rehabilitācijas vai sociālās palīdzības sniegšanas jomā vai profesionālo vidējo izglītību sociālās aprūpes jomā. Prasības ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniedzējiem ir noteiktas Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumos Nr.338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem".⁶ DVC speciālistiem tiek nodrošināta dalība apmācībuursos.

No attēlā augstāk iekļautās informācijas var konstatēt, ka 11 darbinieki ir tieši iesaistīti ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanā, bet pārējie darbinieki nodrošina atbalsta

⁵ Apstiprināta 15.11.2023. dalībnieku sapulcē

⁶ <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzējiem>

funkcijas (iepirkumi, grāmatvedības jautājumus, telpu un teritorijas uzturēšana), tai skaitā ēdināšanu DVC klientiem, kā arī darbiniekiem, tādējādi nodrošinot sociālā pakalpojumu nepārtrauktību.

Ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanas kārtību nosaka Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums,⁷ Ministru kabineta 2019. gada 2. aprīļa noteikumi Nr. 138 "Noteikumi par sociālo pakalpojumu saņemšanu",⁸ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumiem Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem",⁹ Ministru kabineta 2017. gada 27. jūnija noteikumiem Nr. 385 "Noteikumi par sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrēšanu"¹⁰, Ministru kabineta 2003. gada 27. maija noteikumiem Nr. 275 "Sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu samaksas kārtība un kārtība, kādā pakalpojuma izmaksas tiek segtas no pašvaldības budžeta",¹¹ un citiem saistošajiem ārējā normatīvā regulējuma aktiem.

Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 "Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem" VI. sadaļa nosaka prasības pilngadīgu personu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas pakalpojuma sniedzējiem, tostarp:

- dzimumam, augumam, gadalaikam un individuālajām vajadzībām piemērotu apģērbu un apavus individuālai lietošanai;
- mīksto inventāru (piemēram, gultas piederumus, veļu, dvieļus), higiēnas un mazgāšanas līdzekļus;
- kvalitatīvu klienta vecumam, veselības stāvoklim un uztura normām atbilstošu ēdināšanu vismaz četras reizes dienā;
- klientam nepieciešamos tehniskos palīg līdzekļus atbilstoši normatīvajiem aktiem par nodrošināšanu ar tehniskajiem palīg līdzekļiem;
- diennakts uzraudzību un individuālu atbalstu atbilstoši nepieciešamībai;
- palīdzību pašaprūpē vai ķermeņa aprūpē atbilstoši nepieciešamībai;
- kognitīvo spēju uzturēšanu vai attīstīšanu;
- prasmju un kustību attīstību veicinošas nodarbības;
- brīvā laika aktivitātes un relaksējošās nodarbības;
- pastaigas svaigā gaisā;
- klientu informēšanas un izglītošanas pasākumus atbilstoši nepieciešamībai;
- sociālā darba speciālistu konsultācijas atbilstoši nepieciešamībai;
- darba prasmju saglabāšanu, atjaunošanu vai apgūšanu personām darbspējas vecumā.

Pilngadīgo aprūpes institūcija sociālo pakalpojumu sniegšanā iesaista sociālo darbinieku, sociālo rehabilitētāju, sociālo aprūpētāju un aprūpētāju. Pilngadīgo aprūpes institūcija sociālo pakalpojumu sniegšanā var iesaistīt arī ārstniecības personas.

1.3. Pamatdarbības veidi un papildu pakalpojumi

Atbilstoši Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 9. punktā definētajam, pašvaldībai ir pienākums nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību (sociālo aprūpi).

Sabiedrības darbības veidi pēc NACE kodiem, atbilstoši Statūtos noteiktajam:

- sociālā aprūpe un izmitināšana (87);
- elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (35).

DVC statūtos ir iekļauti 2 darbības veidi, tomēr DVC faktiski darbojas tikai sociālās aprūpes un izmitināšanas jomā. Statūtu 2.2. punktā norādītais darbības virziens "Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (35)" savulaik tika iekļauts, jo veselības centra katlu māja apsildīja blakus esošo aptieku un piestādīja rēķinu par sniegto pakalpojumu. Tāpēc rekomendējam precizēt DVC statūtos uzrādītos komercdarbības veidus, izslēdzot Statūtu 2.2. punktā norādīto darbības veidu "Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (35)", kurā DVC komercdarbību neveic, saglabājot tikai faktisko darbības virzienu "Sociālā aprūpe un izmitināšana (87)" (NACE 2.1.red.). Saskaņā ar gada pārskatos iesniegto informāciju sociālās aprūpes apakšpakalpojuma joma ir "Vecāka

⁷ <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

⁸ <https://likumi.lv/ta/id/305995-noteikumi-par-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-sanemsanu>

⁹ <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniedzjiem>

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/292144-noteikumi-par-socialo-pakalpojumu-sniedzeju-registresanu>

¹¹ <https://likumi.lv/ta/id/75481-socialas-aprupes-un-socialas-rehabilitacijas-pakalpojumu-samaksas-kartiba-un-kartiba-kada-pakalpojuma-izmaksas-tiek-segtas-no-p...>

gadagājuma cilvēku vai personu ar fizisku invaliditāti aprūpes iestāžu darbība" (NACE 87.30). DVC attīsta galveno pamatdarbības veidu – ilgstošās sociālās aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumu ar izmītināšanu.

Sabiedrības lietošanā uz bezatlīdzības nomas līguma pamata ir nodotas telpas Dundagā, Pils ielā 6. Daļu telpu DVC izmanto pati, bet daļu izmanto ģimenes ārsti, kuriem noslēgti nomas līgumi ar ēkas īpašnieku - Dundagas pagasta pārvaldi.

Rekomendējam veikt attiecīgās izmaiņas un precizēt DKP statūtos norādītos komercdarbības veidus, **izslēdzot to, kurā DVC darbību neveic.**

Kā papildu sniegto pakalpojumu var minēt kopēšanas pakalpojumu, tomēr ieņēmumi no šiem pakalpojumiem ir minimāli (1 EUR gadā) un tie neietekmē kopējo DVC darbību, tāpēc izvērtējumā atsevišķi netiks analizēti.

Sociālā aprūpe, aprūpes centra pakalpojumi

Izvērtējot DVC sniegto informāciju, secināms, ka tā atbilst DVC gada pārskatā un statūtos norādītajam NACE kodam 87.30 "Vecāka gadagājuma cilvēku vai personu ar fizisku invaliditāti aprūpes iestāžu darbība".

Sabiedrībā ir reģistrētas iespējamās 26 aprūpējamo vietas (vidējā noslodze 2024. gadā 25,75). 2024. gadā tika izveidotas papildu gultas vietas, kas ļāvušas paplašināt šī pieprasītā pakalpojuma sniegšanu Talsu novada iedzīvotājiem.

Tabula 1. Gultu noslodze DVC, 2019.- 2025. gada augusts

Gads	Gultu skaits	Klientu skaits	Gultu noslodze	Gultasdienu skaits
2019	20	37	16,6	5386
2020	19	28	17,5	6128
2021	19	23	17,25	6164
2022	24	37	21,25	7138
2023	25	46	23,2	7824
2024	25	33	24,7	8797
2025*	26	29	25,75	6116

Datu avots: DVC sniegtie dati, *dati par periodu līdz 2025. gada augustam

2024. gadā DVC ir izmītināti 29 klienti no Rīgas, Ventspils un Talsu novadiem (divas personas no Rīgas, divas no Ventspils novada).¹² Visas klientu vietas iestādē ir aizpildītas (ir izveidojusies pieprasījuma rinda - ~10 personas).

Lai arī Talsu novada teritorijā sociālos pakalpojumus kopumā sniedz 20 dažādas iestādes, ilgstošu sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju nodrošina 6 pansionāti, pieprasījums pēc to pakalpojuma joprojām pārsniedz piedāvājumu.¹³

Sabiedrība ir izpildījusi likuma prasību un ir reģistrēta sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā 2006. gada 15. februārī (pārreģistrācija: 2021. gada 27. oktobris) ar 81 numuru un līdz šim brīdim uztur aktīvu reģistrāciju.¹⁴ DVC ir reģistrēta sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā līdz 2026. gada 20. oktobrim.

Līdz ar to DVC sniegtā sociālā aprūpe ir tieši vajadzīga DVC apkalpotās pašvaldības Talsu novada iedzīvotājiem, tādējādi tieši pildot pašvaldības autonomo funkciju "nodrošināt iedzīvotājiem atbalstu sociālo problēmu risināšanā, kā arī iespēju saņemt sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus",¹⁵ par ko liecina arī Talsu novada domes 2022. gada 28. jūlija lēmums Nr.332 "Par deleģēšanas līguma slēgšanu ar SIA "Dundagas veselības centrs"", noslēdzot starp Talsu novada pašvaldību un DVC deleģēšanas līgumu Nr. 3-13.3/12/133, kā arī pēc tam ar 2023.gada 24.februāra Talsu novada domes lēmumu Nr. 50 (protokols Nr.3, 6.punkts) nolemjot slēgt jaunu deleģēšanas līgumu ar DVC par ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu (Deleģēšanas līgums noslēgts 2023.gada 5.septembrī, Nr. TNPCP/23/9-39/508/L).¹⁶

¹² Sabiedrības sniegtā informācija.

¹³ <https://www.talsunovads.lv/lv/ilgtspējigas-attistibas-strategija>

¹⁴ <https://vspmis.lm.gov.lv/Public/PublicetsPakalpojums>

¹⁵ Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 9. punktā.

¹⁶ Pamatojoties uz Talsu novada pašvaldības domes 2023. gada 31. augusta lēmumu Nr.343 "Par grozījumiem Talsu novada pašvaldības domes 2023. gada 24. februāra lēmumā Nr. 50 "Par deleģēšanas līgumu ar SIA "Dundagas veselības centrs""

DVC veicot savus pienākumus, nodrošina klientiem mājokli, kā arī sociālo aprūpi un rehabilitāciju nepieciešamajā līmenī.

Tabula 2. DVC ieņēmumu sadalījums 2024. gadā, DVC sniegtā informācija

ieņēmumu pozīcija	Summa EUR 2024. gadā
Pašvaldības iemaksas	-
Maksas pakalpojumi par personas uzturēšanos	306 729
NVD	-
Institūcijas citi ieņēmumi	-
Kopā ieņēmumi	306 729

Datu avots: DVC 2024. gada pārskats

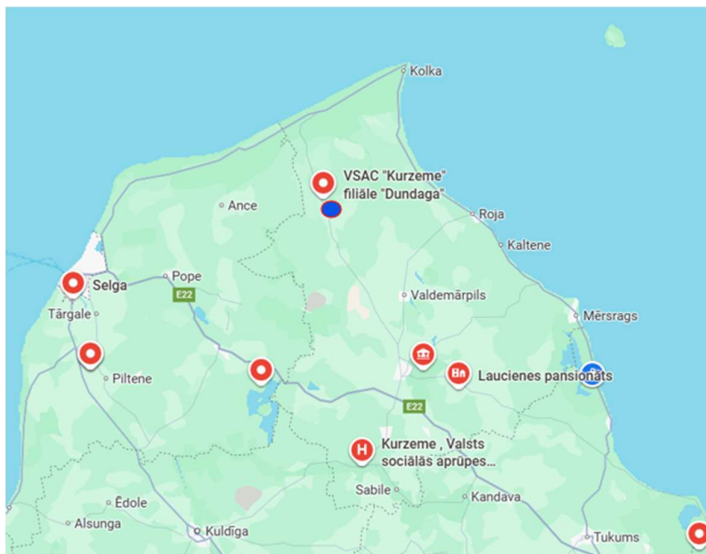
Līdz 2023. gadam tika sniegti arī Veselības norēķinu centra apmaksāti pakalpojumi - rentgenoloģiskā kabineta pakalpojumi un dienas stacionāra darbība, nodrošinot dažādu manipulāciju veikšanu. Šobrīd šādi pakalpojumi vairs netiek sniegti.

Līdz 2023. gadam ēkas apsaimniekošanas ieņēmumi tika saņemti no ārstu praksēm. Šīs prakses maksāja DVC gan par komunālajiem pakalpojumiem – gan ūdeni, gan kanalizāciju, gan atkritumu izvešanu. Pašlaik rēķinus par šiem pakalpojumiem piestāda pašvaldība.

Kā liecina tabulā Nr.1. sniegtie dati, DVC ir spēcīga atkarība no viena ieņēmumu avota. Visi DVC ieņēmumi sastāv no maksas pakalpojumiem par personu uzturēšanos. Šāds ieņēmumu modelis padara iestādi ļoti jutīgu pret tirgus svārstībām vai izmaiņām pakalpojumu pieprasījumā, jo nav citi ieņēmumu avoti, kas varētu kompensēt iespējamus zaudējumus.

DVC šobrīd nodrošina stratēģiski svarīgus, ilgstošus sociālās aprūpes pakalpojumus Ziemeļkurzemē, kas apkārtējā teritorijā / līdz 30 km / ir vienīgais šāda veida pakalpojums.

Attēls 2. Pansionāti un sociālās aprūpes centri Z-Kurzemē

Datu avots: CSE COE analīze

Ņemot vērā iepriekš minēto, analīzes rezultātā secināms, ka **ir pamats uzskatīt, ka DVC sniegtais veselības aprūpes centra (sociālās aprūpes) pakalpojums atbilst publiskās personas funkcijas izpildes mērķiem, ir būtisks DVC apkalpotās pašvaldības Talsu novada iedzīvotājiem un nepieciešams pašvaldībai likumā noteiktās autonomās funkcijas pildīšanai**, nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību, līdz ar to ir pamatdarbība pašvaldības autonomās funkcijas veikšanai.

Citi pakalpojumi

DVC **papildus pakalpojumus nesniedz**. Saskaņā ar DVC sniegto informāciju visi iepriekš uzskaitītie darbinieki ir iesaistīti pamatpakalpojuma – vecāka gadagājuma cilvēku vai personu ar fizisku invaliditāti aprūpes nodrošināšanā. Pakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no DVC puse.

1.4. Pakalpojumu saņēmēju loks un to ieguvumi

Galvenie secinājumi

- **Primāri pakalpojumus saņem Talsu novada pašvaldības iedzīvotāji.**
- Latvijas veselības aprūpes finansējuma sistēmas kārtība nosaka, ka DVC sniegtos pakalpojumus var saņemt arī citu Latvijas pašvaldību iedzīvotāji (tāpat kā Talsu iedzīvotāji var un dodas arī uz ārstniecības iestādēm citviet Latvijā), ja pakalpojumu sedz NVD finansējums (t.s. "valsts kvotas").

Pakalpojumu tirgus definēšana ir veikta, kas ietver gan pakalpojuma definēšanu, gan ģeogrāfiskās teritorijas noteikšanu. Pakalpojumu un ģeogrāfisko teritoriju nosaka pakalpojumu sniegšanai nepieciešamā infrastruktūra. Attēlā redzama Talsu novada administratīvā teritorija.

Attēls 3. Talsu novada administratīvās teritorijas teritoriālais iedalījums

Datu avots: Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2022.-2040. gadam¹⁷

DVC **pakalpojumus ikdienā saņem vidēji 26 klienti**, tādējādi institūcijas darba apjoms tiek nodrošināts pilnā apmērā.

Ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu saņem fiziskas personas – Latvijas iedzīvotāji pārsvarā no Talsu novada pašvaldības, kā arī no Ventspils un Rīgas, kuri veselības stāvokļa vai vecuma dēļ nevar veikt ikdienas mājas darbus un savu personisko aprūpi un kuram nav likumīgu apgādnieku vai arī tie, objektīvu apstākļu dēļ nespēj sniegt nepieciešamo palīdzību.

Pakalpojumu saņēmējs var būt jebkurš Latvijas iedzīvotājs.

Lai arī Talsu novadā un apkārtnē ir vairāki aprūpes centri, pieprasījums pēc to pakalpojumiem joprojām pārsniedz piedāvājumu.

DVC sniegtie sociālie pakalpojumi ir tieši vajadzīgi, un **ieguvēji no pakalpojumiem** ir apkalpotās pašvaldības iedzīvotāji, tādējādi tiek nodrošināta pašvaldības autonomās funkcijas "nodrošināt iedzīvotājiem atbalstu sociālo problēmu risināšanā, kā arī iespēju saņemt sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus" izpilde.

1.5. Nevalstisko organizāciju viedoklis

Biedrība "Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera" 21.10.2025. e-pasta vēstulē informēja, ka LTRK viedokļa veidošanas procesā par šo Talsu novada pašvaldības līdzdalību DVC viedoklis netika izveidots.

Lemjot par Pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā, LTRK aicina Pašvaldību rūpīgi sekot līdzi normatīvo aktu izpildei, kā arī nepārtraukti sekot līdzi **kapitālsabiedrības ietekmei uz konkurenci**. Tāpat LTRK aicina ņemt vērā LTRK pamatnostādnes godīgas un brīvas konkurences nodrošināšanai.¹⁸

¹⁷ <https://www.talsunovads.lv/lv/media/60/download?attachment>

¹⁸ https://ltrk.lv/wp-content/uploads/2024/08/LTRK-pamatnostadnes-godigas-un-brivas-konkurences-nodrosinasanai_2023.pdf

Vispārīgu viedokli par pašvaldību līdzdalību kapitālsabiedrībās sniedza biedrība "**Latvijas Pašvaldību savienība**", 06.04.2022. vēstulē Nr. 202204/SAN4773/NOS68, tostarp, norādot, ka:

- Tā kā pašvaldību kapitālsabiedrības ir izveidotas, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88. pantā noteiktos mērķus, kā arī lai realizētu pašvaldības autonomās funkcijas, pilnīgu pašvaldības līdzdalības saglabāšanu vai nesaglabāšanu, var veikt tikai un vienīgi pati pašvaldība, **vadoties no tās teritorijā dzīvojošo iedzīvotāju vajadzībām un tirgus situācijas.**
- LPS ieskatā pašvaldībām ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpēties par to, lai konkrētās teritorijas ikvienam iedzīvotājam būtu pieejami nepieciešamie pakalpojumi. **Pakalpojumu nodrošināšanas veida un formas izvēle** ir katras vienas pašvaldības domes kompetence.

Biedrība "**Latvijas Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienība**" 14.10.2025. vēstulē sniedza viedokli par Talsu novada pašvaldības līdzdalības saglabāšanu DVC, norādot, ka:

- Saskaņā ar likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmās daļas 7. punktu un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 4. panta otro daļu, pašvaldībām ir pienākums nodrošināt sociālo pakalpojumu pieejamību savā administratīvajā teritorijā.
- Dundagas pagastā nav pieejams alternatīvs sociālās aprūpes pakalpojumu sniedzējs, līdz ar to SIA "Dundagas veselības centrs" ir vienīgais pakalpojuma nodrošinātājs teritorijā. Ņemot vērā minēto, pašvaldības līdzdalība kapitālsabiedrībā kalpo kā **garantija sociālā pakalpojuma pieejamībai un nepārtrauktībai**, īpaši gadījumos, kad šāds pakalpojums nav privātā tirgus interesēs vai ekonomiski izdevīgs.
- Biedrība uzskata, ka pašvaldības kapitālsabiedrības līdzdalība **nenodara kaitējumu konkurencei**, bet tieši pretēji – mazina sociālo nevienlīdzību un novērš pakalpojuma nepieejamību, kas var rasties tirgus nepilnību dēļ.
- Tāpēc Biedrība, saskaņojot ar Talsu novada Sociālo dienestu, **atbalsta** Talsu novada pašvaldības līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā SIA "Dundagas veselības centrs".

2. TIRGUS RAKSTUROJUMS

Galvenie secinājumi

- **Darbojas sociālās aprūpes sfērā, sniedzot ilgstošu sociālās aprūpes (uzturēšanās) pakalpojumu.** Pakalpojums ir nepieciešams un pieprasīts, DVC ir maksimāli noslogota (gultas vietu skaits 26) un katra brīvā vieta tiek aizpildīta.
- Kopā Latvijas mērogā 273 ilglaicīgās uzturēšanās iestādēs paredzēts izmitināt ~18 200 personas. **Sabiedrības tirgus daļa pēc izmitināmo personu skaita ir 0,14% Latvijas mērogā**, naudas izteiksmē tā nav nosakāma, jo absolūti lielākās daļas pakalpojumu sniedzēju apgrozījums publiski nav pieejams.
- Talsu novadā reģistrētas 10 ilgstošas sociālās aprūpes iestādes, kas reģistrējušas 788 izmitināšanas vietas. **Sabiedrības tirgus daļa Talsu novadā ir 3,3%.**
- **Rīgas valstspilsēta** sastopas ar lielu nepieciešamību nodrošināt ilgtermiņa sociālo aprūpi, un pati ar saviem resursiem to izdarīt nespēj, **tāpēc ir noslēgusi dažādus līgumus ar sociālās aprūpes iestādēm visā Latvijas teritorijā**, kur piedāvā apmaksāt daļu uzturēšanās maksu noteiktām iemītnieku kategorijām, tajā skaitā mazturīgām personām.
- **Ģeogrāfiski sociālo aprūpes pakalpojumu tirgus ir primāri lokāls Talsu novada pašvaldībā, reģionāls valsts mērogā Rīgas iedzīvotāju izmitināšanā** – valsts galvaspilsēta izmanto reģionālo aprūpes centru pakalpojumus savu sociālo pakalpojumu sniegšanā.
- No 10 sociālās aprūpes iestādēm Talsu novadā, divas iestādes pieder vienai biedrībai, papildus darbojas vēl divas biedrības un viena privāta SIA, kuras visas kopā ir reģistrējušas iespējamu 346 personu izmitināšanu jeb šo daļībnieku **tirgus daļa Talsu novadā ir 43,9%.**
- Talsu novada pašvaldībā **pastāv daļēja tirgus nepilnība** – pašvaldībā ir ļoti maza alternatīva privāta aprūpes centru pakalpojuma piedāvājumu. Kā galveno iemeslu tirgus nepilnībai uzskata potenciālo klientu maksātnespēju (dienas maksas nespēj segt komersantam nepieciešamo mērķa peļņu, tāpēc nenotiek investīcijas) kā arī nepieciešamību pēc specifiskām telpām (no jauna tādas veidot ir dārgi) un speciālistiem, kuru trūkst.
- **Sabiedrības darbība nav bijis šķērslis privātai ilglaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumu sniedzēju darbībai Talsu pašvaldībā** – Talsu pašvaldībā tāda darbojas ar tirgus daļu lielāku nekā privātām iestādēm valstī kopumā.
- **Izvērtējuma laikā nav identificēti iespējami konkurences neitralitātes pārkāpuma riski.** Sabiedrības sniegto pakalpojumu ieņēmumi nosedz izmaksas.

2.1. Tirgus situācijas apraksts

Ģeogrāfiskais raksturojums

Tabulā zemāk iekļauta informācija par DVC pamatdarbību, pakalpojumu saņēmējiem, pakalpojumu finansēšanas avotiem un citiem tirgus daļībniekiem.

Tabula 3. Sniegto pamatdarbības pakalpojumu tirgus raksturojums

Pamatdarbības pakalpojums	Pakalpojuma saņēmēji/tirgus pēc dzīvesvietas	Pakalpojuma finansējuma avots	Citi tirgus daļībnieki/konkurenti
Aprūpes centru pakalpojumi (Ilgtermiņa sociālā aprūpe)	Talsu novada pašvaldības iedzīvotāji (2024. gadā 96% klientu no Talsu pašvaldības).	Pašvaldības līdzfinansējums nav. Personu līdzfinansējums no personu pensijas.	Lokālajā Talsu pašvaldības aprūpes centru pakalpojumu piedāvājumā dominē pašvaldības iestādes un uzņēmumi. Vienai privātai iestādei tirgus daļa ir tikai 9% no Talsu pašvaldībā aprūpēto personu skaita.

		Personu piederīgo līdzfinansējums.	NVO iestāžu tirgus daļa ir tikai 34,8% no Talsu pašvaldībā aprūpēto personu skaita. Turklāt Sabiedrības piedāvājums uzskatāms par īpašu tādā ziņā, ka tas ir vienīgais Z-Kurzemes reģionā.

Datu avots: CSE COE

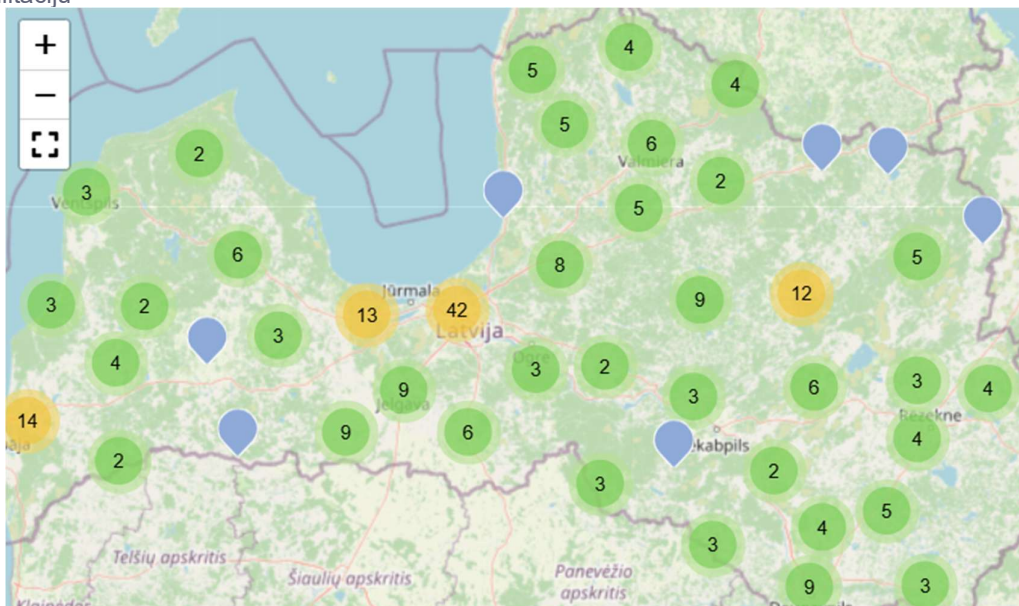
Talsu novada pašvaldībā 10 ilgtermiņa aprūpes centros, kas sniedz izmitināšanas pakalpojumus, paredzēts izmitināt 788 personas, atbilstoši reģistrācijas datiem Latvijas Republikas Labklājības ministrijas sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrā.¹⁹ Atbilstoši šī paša avota datiem absolūts vairākums sociālo pakalpojumu sniedzēju Talsu novada pašvaldībā ir pašas pašvaldības uzņēmums vai iestāde, un valsts pārvaldes iestādes struktūrvienības, tām nodrošinot 65,2% iespējamo aprūpes vietu pašvaldībā. Savukārt privāto pakalpojuma sniedzēju pārstāv trīs biedrības, savukārt komersantu piedāvājumu Talsu novada pašvaldībā pārstāv viena sabiedrība ar ierobežotu atbildību.

DVC pieejamās telpas paredz uzņemt 26 iemītniekus (optimāla telpu izmantošana 2025. gadā ļauj uzņemt 26 personas), līdz ar to tās tirgus daļa Talsu pašvaldībā pēc pakalpojuma sniegšanas apjoma ir 3,3%, pārējo tirgu veido trīs privātas biedrības un Talsu pašvaldības struktūrvienība un valsts iestādes.

Pašvaldības vajadzība un tās izpildei veiktās rīcības atspoguļojums sociālās aprūpes pakalpojuma nodrošināšanā, uzturot iestādes, esot dalībniekam pašvaldības kapitālsabiedrībā, slēdzot deleģēšanas līgumu, liecina, ka **Sabiedrības tirgus ir lokāls**. Tāpat šāda pašvaldības rīcība liecina par tirgus nepilnības pastāvēšanu – nepastāv alternatīvs, cenas ziņā iedzīvotājiem pieņemams komersantu aprūpes centru piedāvājums (tirgus nepilnība analizēta tālāk izvērtējumā).

Arī **valsts mērogā tirgus ir vairāk lokāls**, ko var secināt, analizējot Labklājības ministrijas datus – 234 reģistrētas sociālās aprūpes iestādes vienmērīgi sedz visu Latvijas teritoriju. Arī vienas juridiskas personas pārvaldībā esošas iestādes veido filiāles, ģeogrāfiski iegūstot lielāku pārklājumu tuvāk izmitināmo personu dzīvesvietām.

Attēls 4. Sociālo pakalpojumu sniedzēju skaits Latvijā, kas nodrošina ilgstošu sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju

Datu avots: Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs <https://vsprmis.lm.gov.lv/Public/PublicetsPakalpojums>

Kopā reģistrā uzrādītie dati paredz ~18 200 personu izmitināšanu visā Latvijas mērogā, **Sabiedrības tirgus daļa Latvijas mērogā ir 0,14%**.

Vienīgi Rīgas valstspilsēta veic darbības, kas maina tirgus lokālo raksturu uz reģionālu attiecībā uz Rīgā dzīvojošajiem potenciālajiem sociālās aprūpes pakalpojuma saņēmējiem – Rīgā nepietiek pašai sava nodrošinājuma sociālās aprūpes centru piedāvājumā, tādēļ Rīgas Dome piedāvā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas (pansionātus) izmantot visā Latvijas teritorijā Rīgas saistošajos noteikumos aprakstītajām personu kategorijām (galvenokārt personām, kuru izmitināšanas un

¹⁹ <https://vsprmis.lm.gov.lv/Public/PublicetsPakalpojums>

aprūpes vajadzības nav iespējams nodrošināt to dzīvesvietās šo personu veselības vai vecuma dēļ, arī mazturīgām personām).²⁰ Rīgas pilsēta sedz daļu uzturēšanās izmaksu sociālās aprūpes iestādēs, ar kurām Rīga ir noslēgusi sadarbības līgumus. Šo līgumpartneru informācija ir publicēta,²¹ ļaujot noskaidrot to ģeogrāfiskās atrašanās vietas, kā arī analizēt piedāvājuma cenu politiku, tādējādi analizējot tirgu un vērtējot tirgus nepilnības.

Komerčiālais raksturojums

Talsu novada pašvaldībā trīs biedrības kopumā (divas biedrības un vienas biedrības divās struktūrvienībās) var uzņemt 274 personas (34,8% novada piedāvājuma), tomēr šī kapacitāte ir mazāka par Talsu novada iedzīvotāju vajadzībām.

Viena privāta SIA nodrošina izmitināšanu 72 personām, kas ir 9,1% no novada piedāvājuma, līdz ar to ir pamats uzskatīt, ka lokāli Talsu pašvaldībā komerciāls ilgstošas aprūpes centru piedāvājums nepastāv.

Valsts mērogā situācija ir līdzīga – komerciāls piedāvājums ir tikai 17 iestādēs (SIA, to struktūrvienībās), kas reģistrējušas iespējamu 861 personas uzņemšanu (4,7% Latvijā reģistrētu aprūpes vietu). Nedaudz lielāks ir uz peļņu neorientētu organizāciju (biedrību un nodibinājumu) piedāvājums – 7 nodibinājumi paredz uzņemt 528 personas (0,4% valsts kopskaita) un 50 biedrības paredz uzņemt 9,6% valsts kopskaita. Naudas izteiksmē tirgu ir grūti analizēt, jo privātās SIA sniegtie pakalpojumi var būt ne vien par lielākām cenām kā pašvaldību un/vai NVO aprūpes centros, bet arī sniegto pakalpojumu klāsts var būt lielāks, kas palielina apgrozījumu.

Jo vienkāršāks un ātrāk nepieciešams pakalpojums – jo tirgus ir lokālāks. Sabiedrības darbība ilgstošas sociālās aprūpes (aprūpes centru) sfērā ģeogrāfiski ir lokāls tirgus. Arī pēc finansējuma modeļa tirgus ir pārsvarā lokāls.

Tabula 4. Ilgstošas sociālās aprūpes centri (paredzot pilngadīgu abu vecumu personu izmitināšanu) Talsu novada pašvaldībā

Pakalpojuma sniedzējs	Reģistrācijas datums	Juridiskais statuss	Plānotais klientu skaits	Klientu grupa
Valsts sociālās aprūpes centra "Kurzeme" filiāle "Dundaga"	01.11.2005. Pārreģistrācijas: 21.01.2019. 04.01.2024.	Valsts pārvaldes iestādes struktūrvienība	80	personas ar garīga rakstura traucējumiem
Talsu novada pašvaldības iestāde pansionāts "Lauciene"	22.12.2005. Pārreģistrācijas: 21.01.2019. 19.01.2024.	Pašvaldības iestāde	200	pensijas vecuma personas, personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem, personas ar garīga rakstura traucējumiem
SIA "Dundagas veselības centrs"	15.02.2006. Pārreģistrācijas: 27.10.2021.	Pašvaldības SIA	24	pensijas vecuma personas, personas ar garīga rakstura traucējumiem, personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem
Valsts sociālās aprūpes centra "Kurzeme" filiāle "Veģi"	27.03.2006. Pārreģistrācijas: 03.06.2019. 09.05.2024.	Valsts pārvaldes iestādes struktūrvienība	150	personas ar garīga rakstura traucējumiem
Biedrības Latvijas Sarkanais Krusts Sociālās aprūpes centrs "Stūrīši"	27.10.2008. Pārreģistrācijas: 25.10.2022.	Biedrības struktūrvienība	121	pensijas vecuma personas, personas ar garīga rakstura traucējumiem, invalīdi ar fiziska rakstura traucējumiem
Sabiles aprūpes biedrība "Kalme"	03.11.2008. Pārreģistrācijas: 08.08.2023.	Biedrība	25	personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem, personas ar garīga rakstura traucējumiem, pensijas vecuma personas
Biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts" Kurzemes komitejas sociālās aprūpes centrs "Laidze"	06.09.2012. Pārreģistrācijas: 03.09.2020. 20.08.2025.	Biedrības struktūrvienība	41	personas ar garīga rakstura traucējumiem, personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem, pensijas vecuma personas

²⁰ <https://ld.riga.lv/lv/ilgstosas-socialas-aprupes-un-socialas-rehabilitācijas-institūcijas-pansionati.html>

²¹ <https://ld.riga.lv/lv/paklaulības-iestādes/ilgstosas-socialas-aprupes-un-socialas-rehabilitācijas-institūcijas-pansionati.html>

Talsu novada sociālais dienesta Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs	15.10.2010. Pārreģistrācijas: 17.12.2018. 15.12.2023.	Pašvaldības iestādes struktūrvienība	60	citi, personas, kas atgriezušās no ieslodzījuma vietas, krīzes situācijā nonākušas personas Krīzes situācijā nonākušas personas; personas, kas atgriezušās no ieslodzījuma vietas; personas bez pastāvīgas dzīvesvietas
Nodibinājums "Talsu sieviešu un bērnu krīžu centrs"	27.07.2020. Pārreģistrācijas: 27.06.2025.	Nodibinājums	15	personas, kas cietušas no prettiesiskām darbībām (tai skaitā vardarbībā cietušas personas), krīzes situācijā nonākušas personas, cilvēku tirdzniecības upuri
SIA "Senioru nams" sociālās aprūpes centrs "Senlejas"	16.02.2022.	SIA	72	pensijas vecuma personas, personas ar garīga rakstura traucējumiem, personas, kas atgriezušās no ieslodzījuma vietas vai ilgstošas bezpajumtniecības, personas ar invaliditāti ar fiziska rakstura traucējumiem, bēgļi un personas, kas ieguvušas alternatīvo statusu

Datu avots: Latvijas Republikas Labklājības ministrijas dati, CSE COE analīze

Tirgus nepilnība

Tirgū **pastāv** daļēja tirgus nepilnība – Talsu novada pašvaldībā darbojas tikai viena privāta organizācija, kas nodrošina ilgstošu sociālo aprūpi un trīs biedrības, kas kopā spēj nodrošināt 43,9% no novadā piedāvātā aprūpes pakalpojumu apjoma. Visas vietas esošajās publiskajai personai Talsu novada pašvaldībā piederošajās aprūpes iestādēs ir aizņemtas. Ja tirgū nedarbotos DVC, pašvaldības iedzīvotājiem nāktos paļauties uz to, ka viņus varētu pieņemt ilgstošā sociālā aprūpe citviet Latvijā, bet arī citviet piedāvājums ir nepietiekošs, par ko liecina Rīgas valstspilsētas darbība, savus iedzīvotājus cenšoties izmitināt aprūpes vietās ārpus Rīgas.

Lai gan veselības aprūpes tirgus nepilnības veido valsts mēroga pakalpojumu pieejamības atšķirības un nepietiekams publiskais finansējums, privātie pakalpojumu sniedzēji joprojām var ienākt konkrēto pakalpojumu sniegšanas tirgū. Šobrīd privātu pakalpojumu sniedzēju piedāvājums tirgū ir niecīgs, nav no kā iepirkt šo pakalpojumu pietiekošā apjomā.

Tirgus nepilnība noteikti nav Talsu novada pašvaldības darbības rezultāts, jo vēlme veidot privātas ilgstošas sociālās aprūpes iestādes ir to dibinātāju brīva griba, pašvaldība nav šķērslis šādām iecerēm. Ja vien privāti uzņēmēji nesāks paši attīstīt šo pakalpojumu Talsos un valstī kopumā, nav pamata uzskatīt, ka Talsu novada pašvaldība var paļauties uz šīs tirgus nepilnības risinājumu no malas.

DVC darbības sfērā **nav bijis nepieciešams veikt privāto tirgus dalībnieku komercdarbību veicinošus pasākumus**, jo Talsu pašvaldības darbība nav šķērslis privātu tirgus dalībnieku ienākšanai.

2.2. Konkurences aspekti

Ietekme uz konkurenci

Ņemot vērā tirgus lokālo raksturu, aprūpes centru pakalpojumiem reālas konkurences situācijai grūti attīsties – trūkst komersantu piedāvājuma un trūkst maksātspējīga pieprasījuma.

DVC iesaiste komercdarbībā **nerada negatīvu ietekmi vai šķēršļus uz privātajiem uzņēmējiem** un konkurences procesu kopumā arī citos tirgos, kurus varētu skart kapitālsabiedrības saimnieciskā darbība.

Tāpat DVC darbība tieši vai netieši **negatīvi neietekmē privātā sektora inovācijas tirgū** Latvijā kopumā un Talsu novadā konkrēti.

Nav pētīts, vai DVC iesaiste komercdarbībā **var samazināt cilvēkresursu pieejamību tirgus dalībniekiem citos tirgos** (darbinieku, kas vēlētos strādāt smago darbu aprūpes centros, skaits Latvijā varētu būt ierobežots, un cilvēkresursi ir svarīgi pakalpojuma apjoma noturēšanai un attīstībai), darbaspēka pieejamība aprūpes centru nodrošināšanai ar personālu nav pētīta arī valsts mērogā. Tomēr, jāņem vērā, ka 2024.gada 29.oktobrī ar MK rīkojumu Nr.906 ir apstiprināts plāns ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu

pieejamības un attīstības veicināšanai 2024.–2029. gadam,²² kas nosaka, ka visām sociālo pakalpojumu sniegšanā iesaistītajām iestādēm ir jāpaaugstina aprūpē iesaistītā personāla (aprūpētāju/ māsu palīgu/medicīnas māsu) kompetence, jāuzlabo kvalifikācijas celšanas pasākumu atbilstība, jānodrošina pietiekams darbinieku skaits un konkurētspējīgs atalgojums, u.c. pasākumi, kas radīs finanšu ietekmi uz sociālo pakalpojumu sniedzēju iestādēm nākotnē, vienlaikus palielinot konkurenci pakalpojuma sniedzēju vidū.

Savukārt kapitāla pieejamību DVC attīstība nevar negatīvi ietekmēt, jo investīciju apjoms DVC ir relatīvi zems (līdz 2023. gadam) vai nav nemaz.

Talsu novadā ir pieejami privātie ilgstošas aprūpes pakalpojumu sniedzēji, lai gan to skaits un piedāvāto vietu apjoms ir ierobežots. Tas nozīmē, ka pat tad, ja DVC pārtrauc darboties tirgū, Dundagas pagasta iedzīvotājiem pastāv iespēja saņemt tam līdzvērtīgu pakalpojumu no privātiem pakalpojuma sniedzējiem, kas arī kalpo **kā alternatīva, kas mazina konkurences ietekmi** un nodrošina to, ka pakalpojumu joprojām var saņemt (ja vien privāto pakalpojumu sniedzēju uzņemšanas kapacitāte to ļauj).

Privāto tirgus dalībnieku kapacitāte nav atzīstama par pietiekamu gadījumam, ja publiskā persona izlems neturpināt līdzdalību kapitālsabiedrībā. Sabiedrībai pārtraucot darboties (publiskai personai neturpinot līdzdalību kapitālsabiedrībā), Talsu novada pašvaldības iedzīvotājiem pakalpojumu saņemšana līdzšinējā apjomā un/vai izmaksās varētu tikt apdraudēta.

Konkurences neitralitāte

Izvērtējuma laikā nav identificēti iespējami konkurences neitralitātes pārkāpuma riski. Sabiedrības sniegto pakalpojumu **cena nosedz izmaksas** (2023. un 2024. gadā darbība ar peļņu).

Tabula 5. Sabiedrības apgrozījums un peļņa

	2020	2021	2022	2023	2024
Apgrozījums, EUR	193 763	213 375	231 907	265 139	306 729
<i>apgrozījuma izaugsme pret iepriekšējo gadu</i>		10,1%	8,7%	14,3%	15,7%
Peļņa, EUR	-9 630	-14 169	-1 778	1 452	7 095
<i>tīrās peļņas rentabilitāte</i>	-5,0%	-6,6%	-0,8%	0,5%	2,3%

Datu avots: CSE COE aprēķini, balstīti DVC gada pārskatu datos

Sistemātiska peļņas rentabilitātes svārstības līdz 2023. gadam bija ap -4%, kas liecina par to, ka DVC kopumā nespēja segt savas izmaksas, arī augot apgrozījumam, un atbilstoši neiekasēja pārmērīgas maksas par savu pakalpojumu, saglabājot to pieejamu iedzīvotājiem (t.sk. maksas pakalpojumu saņēmējiem). 2023. gadā un 2024.gadā šis rādītājs ir pieaudzis, ieviešot pasākumus, kas uzlabo pakalpojuma kvalitāti, piesaistot klientus, plānojot un attīstot esošos pakalpojumus.

Konkurences ietekmes uz finanšu rādītājiem nolūkos izvērtējuma gaitā ir veikta finanšu analīze visā Latvijā strādājošām komerciāli organizētām privātām SIA, kas nodrošina ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu. Dati, publiski pieejami uzņēmumu gada pārskati par 2024. gadu, iegūti vietnē info.ur.gov.lv. Analīzes rezultāti ir atspoguļoti Tabulā Nr. 6.

Tabula 6. Sabiedrības apgrozījums un peļņa, salīdzinot ar citviet Latvijā strādājošām ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu sniedzošajām komercsabiedrībām, kā arī ar DVC, 2024. gada dati.

SIA	Atrašanās vieta	Apgrozījums EUR	Peļņa, EUR	Peļņas rentabilitāte
SIA "Senioru nams"	Rīga	2 847 504	1 166 746	40,97%
SIA "Senior Service"	Mārupes nov., Babītes pag.	4 378 956	220 239	5,03%
SIA "MILUR"	Dobeles nov., Auce	641 608	40 324	6,28%
SIA "Kondratjevs un Ko"	Ropažu nov., Stopiņu pag.	820 066	-60 751	-7,41%
SIA "Senioru māja"	Valmieras nov., Rūjiena	1 269 932	75 028	5,91%
"Latprimussa" SIA	Limbažu nov., Salacgrīva	712 597	54 084	7,59%
SIA Hospiss Māja	Rīga	1 463 446	99 930	6,83%
SIA "Dundagas veselības centrs"	Talsu nov., Dundagas pag.	306 729	7 095	2,31%

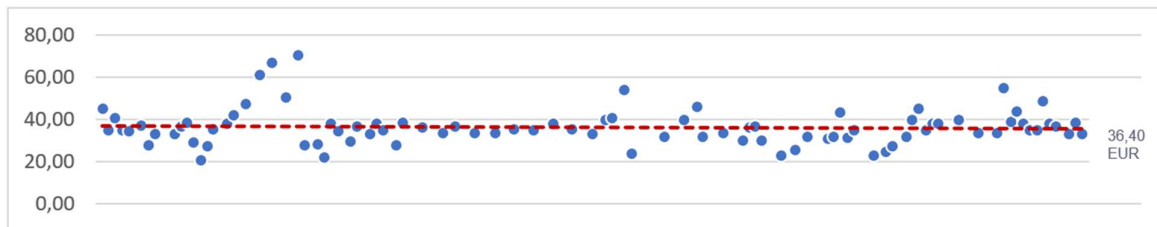
Datu avots: CSE COE aprēķini, balstīti publiski pieejamajos uzņēmumu gada pārskatu datos vietnē info.ur.gov.lv.

²² <https://likumi.lv/ta/id/355946-plans-ilgtermina-aprupes-pakalpojumu-pieejamibas-un-attistibas-veicinasanai-20242029-gadam>

Relatīvi pret privātām SIA savā darbības sfērā, DVC pelna mazāk par vidējo 2024. gadā, tomēr viena privātas sabiedrības strādājusi ar zaudējumiem, tādējādi nav pamata uzskatīt, ka DVC strādā zem tirgus rentabilitātes vai arī gūtu nepamatotu virsroku.

Savukārt Rīgas pilsētas līgumattiecības gan ar pašvaldību, gan privātām bezpeļņas, gan privātām komercsabiedrībām ļauj analizēt cenu politiku sociālās aprūpes iestādēs²³ un vidējā cena par ilgstošās sociālās aprūpes pakalpojumu ir ~36,40 EUR/persona/diennaktī, kā liecina 2025. gada datu statistiskā analīze.

Attēls 5. Vidējā cena par ilgstošās sociālās aprūpes pakalpojumu Latvijā, 2025. gads, EUR

Datu avots: CSE COE analīze, dati²⁴

Publiski pieejamajā informācijā redzams, ka **privāto SIA pakalpojumu cenas ir augstākas** nekā publiskas personas pārvaldītajās ilgstošās sociālās aprūpes iestādēs, gan **biedrību un nodibinājumu pārvaldītajās iestādēs**, kurās **cenas ir ļoti līdzīgas publisko personu iestāžu cenām**.

Arī no cenu analīzes neizriet, ka DVC atņemt klientus privātām iestādēm ar dempinga cenām – Rīgas pilsētas partneru cenu lokā DVC piedāvā izmitināt Rīgas klientus par 36,74 EUR dienā, tāpat kā Talsu novada pašvaldības pansionāts "Lauciene".

Privātu iestāžu augstākas cenas relatīvi pret mazo piedāvājumu varētu liecināt par šķēršļiem to spējā iegūt tirgus daļu. Tomēr šo iestāžu kopumā augstākas rentabilitātes (Tabula Nr.4) liecina, ka nav šķēršļu pelnīšanā, savukārt pašvaldības administratīvi nelielā šķēršļus privātu iestāžu dibināšanā, līdz ar to secināms, ka privāta piedāvājuma audzēšanai galvenais šķērslis ir potenciālo klientu zemā maksātspēja.

Par to netieši liecina iedzīvotāju pašu organizēšanās darbs, dibinot biedrības un nodibinājumus ilgstošās sociālās aprūpes pakalpojuma sniegšanai, pakalpojumu cenām esot līdzvērtīgām publisku personu īpašumā esošās iestādēs.

Līdz ar to arī šādā griezumā **analītiski iegūts pamatojums tirgus nepilnībai** (tirgū nedarbojas pietiekošs skaits privātu ilgstošās sociālās aprūpes sniedzēju) – **pieprasījums ir nepietiekoši maksātspējīgs un pašvaldībām ir pienākums nodrošināt sociālo funkciju, piedāvājot ilgstošās sociālās aprūpes pakalpojumu**.

Tomēr jāņem vērā, ka pakalpojumu sniegšanā **DVC izmanto publiskās personas resursus (telpas) bez atlīdzības**.

Talsu novada pašvaldība **nodrošina vienlīdzīgu** regulējumu un iespējas sniegt pakalpojumu visiem komersantiem, jo lēmumu par ilgstošās sociālās aprūpes institūciju, kuras pakalpojumus izmantot, var pieņemt pats klients vai viņa apgādnieks

²³ <https://ld.riga.lv/pasvaldibas-iestades/ilgstosas-socialas-aprupes-institucijas/>

²⁴ <https://ld.riga.lv/pasvaldibas-iestades/ilgstosas-socialas-aprupes-institucijas/>

3. IESPĒJAMIE RISKI PAKALPOJUMU NODOŠANAI PRIVĀTAJAM SEKTORAM

Galvenie secinājumi

- **Ja pakalpojums tiktu nodots privātam sektoram, rastos risks** Talsu novada pašvaldības iedzīvotājiem zaudēt piekļuvi šobrīd pieejamajam ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu klāstam Z-Kurzemē vai arī saskarties ar pakalpojumu izmaksu kāpumu, dodoties saņemt šo pakalpojumu pie komersantiem citviet Latvijā.
- **Talsu novada pašvaldībai ir mazas iespējas mazināt šos riskus**, jo pakalpojuma nodošanu privātam komersantam ir grūti garantēt vēlamajā apjomā.

Būtiskākais apdraudējums ir pieejamības ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumam tuvu personas dzīvesvietai, ja privāts pakalpojuma sniedzējs nevēlas ieņemt DVC vietu Talsu pašvaldībā. Tādējādi pārtraucot sniegt sociālās aprūpes pakalpojumus, var rasties riski iedzīvotājiem sociālās palīdzības saņemšanā.

Tabula 7. Sociālo pakalpojumu sniegšanas nodošanas privātajam sektoram riski

Risks	Ietekme uz sabiedrības interesēm	Iespējamās ilgtermiņa sekas uz patērētājiem	Iespējamie riska mazināšanas pasākumi
Pakalpojuma nepieejamība	Kritiska	Apdraudējums iedzīvotāju pamatvajadzībām un veselībai	Pašvaldības tieša iesaistīšanās pakalpojuma nodrošināšanā
Pakalpojuma kvalitātes pazemināšanās	Būtiska	Apdraudējums iedzīvotāju pamatvajadzībām un veselībai	Pastiprināta pakalpojumu kvalitātes uzraudzība
Pakalpojuma cenas pieaugums	Vidēji būtiska	Ekonomisks apdraudējums iedzīvotājiem	Pašvaldības sociālais pabalsts iedzīvotājiem
Nepietiekami ilgtermiņa ieguldījumi pakalpojumu sniegšanai nepieciešamās infrastruktūras attīstībā	Vidēji būtiska	Apdraudējums pakalpojuma pieejamībai un kvalitātei	Pašvaldības atbalsts (atkarīgs no pašvaldības iesaistes formas)

Datu avots: CSE COE

Risku mazināšanas pasākumi

Sociālo pakalpojumu nepieejamības risks ir atzīts par faktoru ar vislielāko potenciālo negatīvo ietekmi. Šis pakalpojumu segments ir kritisks, jo sociālā palīdzība un pakalpojumi ir nostiprināti kā viena no Latvijas Republikas Satversmē noteiktajām pamattiesībām, uzliekot pašvaldībām tiešu juridisku pienākumu nodrošināt tos iedzīvotājiem. Likumdošana nosaka stingras prasības pakalpojumu sniedzējiem, kas prasa ievērojamus kapitālieguldījumus infrastruktūrā un kvalificētos cilvēkresursos. Zemā rentabilitāte un klientu ierobežotā maksātspēja padara šo tirgu nepievilcīgu jauniem komersantiem un var izraisīt esošo tirgus dalībnieku aiziešanu, radot pakalpojumu deficītu. Jau šobrīd tirgū novērojama situācija, ka pieprasījums pārsniedz piedāvājumu, ko pastiprina arī ekonomiskā nepieejamība. Turklāt, ja pakalpojumu sniegšana tiek nodota privātajam sektoram, pašvaldības spēja ietekmēt un sekmēt pakalpojumu attīstību, īpaši krīzes situācijās vai ekonomiskās lejupslīdes laikā, kļūst ierobežota.

Vērtējot citus riskus, skaidri iezīmējas cieša korelācija starp pakalpojuma kvalitāti un cenu, ko būtiski ietekmē vispārējā ekonomika un uzņēmējdarbības vide. Tā kā sociālie pakalpojumi primāri risina sabiedrības pamatproblēmas, nevis paaugstina labklājību vai komfortu, šajā nozarē ir ierobežots komerciālais potenciāls. Šis faktors dabiski mazina privāto uzņēmēju interesi iesaistīties to nodrošināšanā. Šī iemesla dēļ, izņemot pašvaldības, nozares nodrošināšanā pārsvarā dominē nevalstiskās organizācijas (biedrības un nodibinājumi), nevis peļņas orientēti komersanti.

Nemot vērā minēto, pastāv risks, ka identificētie izaicinājumi var apdraudēt iedzīvotāju pamattiesības un dzīves kvalitāti. Secināms, ka pakalpojumu nepieejamība radītu lielāku sociālo zaudējumu sabiedrībai kopumā, nekā tas būtu gadījumā, ja publiskais sektors turpinātu aktīvi darboties šajā tirgū.

Alternatīvi veidi, kā riskus samazināt vai novērst, nepastāv, jo privātu uzņēmēju vēlmi radīt ilgstošas sociālās aprūpes centrus nosaka viņu vēlme vai tās trūkumus un potenciālo klientu zemā maksātspēja, nevis Talsu novada pašvaldības aktivitātes. Pakalpojuma nodošanu privātās rokās ir grūti garantēt

vēlamajā apjomā un vēl grūtāk nodrošināt garantiju izpildi, ja privāts partneris saistības nepilda. Jo, pārtraucot sniegt ilgstošās sociālās aprūpes sistēmas pakalpojumus, nav pamata domāt, ka pašvaldībai būtu iespējams radīt to atkal pašai vai piesaistīt citu privātu, sekmīgāku partneri. Esot īpašniekam DVC, Talsu novada pašvaldība var ietekmēt Sabiedrības darbību (piemēram, apstiprinot stratēģiju, ieceļot valdi), savukārt privātu komersantu ietekmēt pašvaldības iedzīvotājiem izdevīgā virzienā ir mazas iespējas.

4. KAPITĀLSABIEDRĪBAS DARBĪBAS FINANSĒJUMS

Galvenie secinājumi

- **100% Sabiedrības ienākumu 2024. gadā ir maksas pakalpojumu ieņēmumi** ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu sniegšanā.
- Pēc krīzes posma DVC finanšu situācija ir manāmi uzlabojusies, nodrošinot **stabilitāti un rentabilitāti**, tomēr naudas plūsmas pārvaldība saglabājas kā augsts riska faktors.
- Pēdējos gados **DVC būtiskas investīcijas nav veikusi un nav arī konkrētu apjomīgu investīciju plānu tuvākajai nākotnei**, izņemot ikdienas remontu un mazu uzlabojumu veikšana.

Kapitālsabiedrības darbības finansēšanas avoti

Sabiedrība negūst ieņēmumus no pašvaldību finansējuma, bet saņem tās iedzīvotāju (aprūpes pakalpojuma saņēmēju) maksājuma un šo personu piederīgo, atbalsta personu maksājumus.

Vienīgais (kopš 2024. gada) ieņēmumu avots ir maksas pakalpojumu ieņēmumi par ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu sniegšanā – 2024. gadā ieņēmumi veidoja 100% no gada apgrozījuma.

Tabula 8. Sabiedrības finanšu analīzes kopsavilkums laika periodam 2020.–2024. gads, EUR

	2020	2021	2022	2023	2024
Apgrozījums	193 763	213 375	231 907	265 139	306 729
Debitori	3 733	9 328	8 094	14 481	24 828
Ilgtermiņa ieguldījumi	25 388	20 684	18 532	5 478	8 499
Apgrozāmie līdzekļi	12 104	18 477	12 530	28 750	52 459
Bilances kopsumma	37 492	39 161	31 062	34 228	60 958
Pašu kapitāls	3 203	14 034	12 256	13 160	20 254
Ilgtermiņa saistības	0	0	0	0	0
Īstermiņa saistības	34 289	25 127	18 806	21 068	40 704
Bilances kopsumma	37 492	39 161	31 062	34 228	60 958

Datu avots: DVC finanšu pārskatu dati

Iestādes finanšu situācija periodā no 2020. līdz 2024. gadam demonstrē apgrozījuma pieaugumu un bilances apjoma palielināšanos, kas liecina par veiksmīgu pamatdarbības paplašināšanu un tirgus pieprasījumu.

Apgrozāmie līdzekļi ir gandrīz četrkārtšojusies, pieaugot no 12 104 EUR (2020. gadā) līdz 52 459 EUR (2024. gadā). Lielā mērā šo pieaugumu nosaka debitoru parādu apjoms, kas tajā pašā periodā pieauga no 3 733 EUR līdz 24 828 EUR. Lai gan tas ir dabiski pieaugoša apgrozījuma apstākļos, šāda tendence rada likviditātes risku.

Vienlaikus secināms, ka iestāde ir kļuvusi finansiāli stabilāka, jo ir ievērojami palielinājies pašu kapitāls, kas pieauga no 3 203 EUR (2020. gads) līdz 20 254 EUR (2024. gads), kas kopumā ir pozitīvs signāls, tomēr uzkrātie zaudējumi uz 31.12.2024. joprojām veido 92 484 EUR. Lai gan šis pašu kapitāla palielinājums norāda uz iestādes spēju pēdējos gados uzkrāt resursus un uzlabot operacionālo efektivitāti, ir jāņem vērā, ka uz 2024. gada 31. decembri iestādei joprojām ir ievērojami uzkrāti iepriekšējo periodu zaudējumi 92 484 EUR apmērā. Līdz ar to, lai gan iestāde ir kļuvusi finansiāli stabilāka, skatoties uz pēdējo gadu dinamiku, tās ilgtermiņa neatkarība joprojām ir apdraudēta ņemot vērā uzkrāto negatīvo kapitālu. Vienlaikus jāatzīmē, ka iestāde vispār neizmantoja ilgtermiņa saistības. Papildus 2024. gads iezīmējās ar strauju īstermiņa saistību pieaugumu līdz 40 704 EUR, kas ir par gandrīz par 100% vairāk nekā iepriekšējā gadā. Šis apjoma pieaugums, kopā ar lielo debitoru apjomu un zemu ilgtermiņa ieguldījumu līmeni (kas saruka līdz 8 499 EUR), norāda uz ievērojamu bilances struktūras transformāciju 2024. gadā.

Strauji pieaugošais debitoru apjoms apdraud iestādes spēju efektīvi segt savas strauji augošās īstermiņa saistības (2024. gadā koeficients ir 1,29, kas ir labs, bet prasa pastāvīgu uzraudzību). Ilgtermiņa ieguldījumu samazināšanās liecina par to, ka pēdējos gados maz ieguldīts infrastruktūrā vai attīstībā, kas ilgtermiņā var bremzēt apgrozījuma pieaugumu.

Apgrozījuma izaugsme šobrīd var notikt, tikai audzējot pakalpojuma cenas, jo brīvu vietu jauniem klientiem DVC nav, un, ja kāda vieta atbrīvojas, tā uzreiz tiek aizņemta.

Sabiedrība nav saņēmusi pašvaldības galvojumu kādam no komercbanku aizdevumiem, kā arī DVC nav izsniegusi galvojumus ne fiziskām, ne juridiskām personām.

Bilances un naudas plūsmas analīze

Vidēji 14% no Sabiedrības aktīviem ir ieguldījumi pamatlīdzekļu izveidošanai (apmēram 7,8 tūkst. EUR) un tehnoloģiskās iekārtas un ierīces veido 0,7 tūkst. EUR. Sabiedrībai ir nodrošināti naudas uzkrājumi (vairāk nekā 21,8 tūkst. EUR). DVC pamatā tiek finansēta no pašu kapitāla.

Sabiedrībai ir labi finanšu rādītāji, kas attiecas uz DVC finansēšanu un naudas līdzekļu pieejamību. Finanšu rādītāji par laika periodu no 2020. līdz 2024. gadam sniedz vispārīgu priekšstatu par DVC pašreizējo finansiālo stāvokli.

Tabula 9. DVC finanšu rādītāji periodā no 2020. līdz 2024. gadam

Rādītājs	2020	2021	2022	2023	2024
Likviditāte	0,35	0,74	0,67	1,36	1,29
Pašu kapitāla rentabilitāte (ROE)	-300,7%	-101,0%	-14,5%	11,8%	35,0%
Aktīvu rentabilitāte (ROA)	-25,7%	-36,2%	-5,7%	4,5%	11,6%
Saistību īpatsvars bilancē	0,91	0,64	0,61	0,62	0,67
Debēta apgrozījuma koeficients	51,91	22,87	28,65	18,31	12,35

Datu avots: CSE COE veiktie aprēķini, balstoties uz Sabiedrības finanšu pārskatu datiem

Secinājumi:

- kopējais **likviditātes** koeficients (apgrozāmie līdzekļi pret īstermiņa saistībām) liecina, ka DVC ir spējīga ar apgrozāmiem līdzekļiem segt īstermiņa saistības. No 2020. līdz 2022. gadam koeficients bija zem "drošā" līmeņa (kas parasti tiek uzskatīts par **1,0**), kas liecināja par **augstu likviditātes risku** un grūtībām laikus segt īstermiņa saistības. 2023. gadā situācija būtiski uzlabojās, sasniedzot 1,36, kas nozīmē, ka iestādes apgrozāmie līdzekļi pārsniedz īstermiņa saistības. 2024. gada kritums līdz 1,29 varētu būt saistīts ar strauju īstermiņa saistību pieaugumu, kas notika ātrāk nekā apgrozāmo līdzekļu pieaugums;
- **pašu kapitāla rentabilitāte** palīdz izprast, cik liela atdeve ir katram EUR, kas ieguldīts uzņēmuma pamatkapitālā. Sabiedrības rādītājs **pēdējos divos gados ir būtiski pieaudzis** un dati liecina, ka atdeve no veiktā ieguldījuma palielinās;
- aktīvu **rentabilitāte 2021. gadā ir -36,2% un 2024. gadā jau 11,6%**, (pārskata gada peļņa/ aktīvu kopsumma x 100), un tā rāda, cik liela ir atdeve no uzņēmuma saimnieciskajai darbībai izmantotajiem kopējiem aktīviem. Jo augstāks rādītājs, jo labāka izmantoto aktīvu efektivitāte.
- līdz 2022. gadam iestāde strādāja ar zaudējumiem, ko norāda negatīvie ROE un ROA rādītāji. Tomēr 2023. gadā iestāde sāka gūt peļņu (pozitīvs ROA 4,5%; pozitīvs ROE 11,8%). 2024. gadā ROE (35,0%) un ROA (11,6%).
- **saistību īpatsvars bilancē** (kopējās saistības pret bilances aktīvu kopsummu) ir robežās no nulles līdz 0,5, DVC **vidēji tas ir 0.69**. Līdz 2022. gadam iestāde ir uzlabojusi savu bilances struktūru, samazinot saistību īpatsvaru līdz aptuveni 61–62%. Tomēr vienlaikus jāņem vērā, ka uzkrātais zaudējumu deficīts 91 tūkst. EUR apmērā norāda, ka DVC ir saskārusies ar ilgtermiņa rentabilitātes problēmām, kas ir samazinājušas tās pašu kapitālu.
- pircēju un pasūtītāju **debēta apgrozījuma koeficients** (neto apgrozījums / debitori kopā) parāda, cik reizes gada laikā debitoru parādi tiek pārvērsti par naudas līdzekļiem. Kritums līdz 12,35 (2024. gads) nozīmē, ka parādu iekasēšana kļūst ievērojami lēnāka. Ja apgrozījums ir audzis, bet debitoru parādi pieaug ātrāk, tas varētu liecināt par ilgākiem maksājumu termiņiem klientiem vai maksājumu disciplīnas neievērošanu.

Pēdējos gados DVC būtiskas investīcijas nav veikusi un nav arī konkrētu apjomīgu investīciju plānu tuvākajai nākotnei, izņemot tekošo nolietoto iekārtu pakāpenisku nomaiņu pēc vajadzības un telpu remontu:

- 2023. gadā investīcija tika veikta, izveidojot un, pilnībā izremontējot, jaunu atpūtas telpu klientu vajadzībām.
- Attīstības virziens turpinājās arī 2024. un 2025. gadā, kad prioritāte tika dota funkcionālā aprīkojuma atjaunošanai un telpu remontam: tika iegādātas četras jaunas funkcionālās gultas, un

trīs specializēti izgulējuma matračī, ievērojami uzlabojot pacientu aprūpes kvalitāti, kā arī nomainīta gultas veļa un spilveni. Šajā periodā tika veikti arī būtiski remonta darbi, izremontējot dušas telpu un vienu paliatīvo istabu, tādējādi uzlabojot higiēnas un privātuma apstākļus klientiem.

- 2025. gadā plānots veikt kārtējos uzlabojumus, nomainot divus logus vienā no istabām un veicot tajā kosmētisko remontu.

Nākotnes plānotās investīcijas liecina par vēlmi turpināt infrastruktūras modernizāciju, fokusējoties uz koplietošanas telpām: iecerēts izremontēt koridoru un virtuvē uzstādīt profesionālo tvaika nosūcēju, kas paaugstinās darba apstākļus personālam un uzlabos gaisa kvalitāti iestādē.

5. KOPSAVILKUMS

5.1. Atbilstība VPIL un Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam

Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (turpmāk – Likums) 7. panta pirmo daļu, publiskai personai ir pienākums ne retāk kā reizi piecos gados pārvērtēt katru tās tiešo līdzdalību kapitālsabiedrībā un atbilstību Likuma 4. panta nosacījumiem. Minētā panta otrā daļa paredz, ka lēmumu par publiskas personas līdzdalības saglabāšanu kapitālsabiedrībā pieņem attiecīgās publiskās personas augstākā lēmējinstītūcija.

Saskaņā ar Konkurences padomes skaidrojumu par VPIL 88. panta piemērošanu "Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana", veicot juridisko izvērtējumu, publiskai personai ir jāspēj atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- vai publiskas personas kapitālsabiedrības darbība atbilst publiskas personas pamatdarbības veidiem (piemēram, pašvaldības deleģētajai funkcijai vai brīvprātīgajai iniciatīvai);
- vai publiskas personas kapitālsabiedrības veicamā komercdarbība atbilst VPIL 88. pantā minētajiem mērķiem.²⁵

Saskaņā ar Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 9. punktu viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir nodrošināt iedzīvotājiem atbalstu sociālo problēmu risināšanā, kā arī iespēju saņemt sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus. Pašvaldību likuma 3. pants nosaka, ka publisko tiesību jomā pašvaldību kompetencē ir minētajā likumā noteiktās autonomās funkcijas un brīvprātīgās iniciatīvas, kas tiek īstenotas kā autonomās funkcijas. Saskaņā ar Pašvaldību likuma 73. panta 1.punktu pašvaldībām, pildot savas funkcijas, ir tiesības veidot pašvaldību kapitālsabiedrības, kā arī ieguldīt savus līdzekļus kapitālsabiedrībās.

Latvijas Republikas Satversmes 109. pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.

VPIL 88. panta pirmā daļa nosaka nosacījumus, kad publiska persona savu funkciju efektīvai izpildei var dibināt kapitālsabiedrību vai iegūt līdzdalību esošā kapitālsabiedrībā. Ir jāīstenojas vismaz vienam no šādiem nosacījumiem:

- 1) tiek novērsta tirgus nepilnība — situācija, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā;
- 2) publiskas personas kapitālsabiedrības vai publisku personu kontrolētas kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiek radītas preces vai pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai;
- 3) tiek pārvaldīti tādi īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Sabiedrības pamatdarbība sevī ietver **ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumu (ar izmitināšanu) nodrošināšanu personām ar fiziska rakstura traucējumiem** Talsu novada pašvaldībā, par ko liecina iepriekš minētais par kapitālsabiedrības ieņēmumu struktūru – 85% no Sabiedrības pakalpojuma izmantotājiem ir no Talsu novada.

Izvērtējot VPIL 88. panta pirmajā daļā noteiktos gadījumus, konstatējams, ka Sabiedrības pamatdarbība atbilst, pirmkārt, VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā minētajam nosacījumam – tiek novērsta tirgus nepilnība situācijā, kad tirgus nav spējīgs nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu attiecīgajā jomā. Šobrīd Talsu novadā darbojas tikai viena privāta ilgstošas sociālās aprūpes iestāde un trīs NVO, kas spēj nodrošināt 43,9% novadā pieejamo ilgstošas sociālās aprūpes kapacitāti. Vienlaikus iedzīvotāju sociālajai aprūpei svarīgi ir saglabāt pakalpojumu pieejamību tuvu dzīvesvietai. Ir secināts, ka privāta alternatīva ilgstošajā sociālajā aprūpē ir nepietiekami attīstīta un vidēja termiņa perspektīvā nav sagaidāms, ka privātie tirgus dalībnieki

²⁵ Konkurences padomes informatīvais materiāls "Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā un tās izvērtēšana", 35. punkts. Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/lv/media/1072/download>

šobrīd varētu pilnībā aizstāt DVC sniegtos ilgstošas sociālās aprūpes pakalpojumus un nodrošināt nepieciešamo pieejamības līmeni Talsu novada iedzīvotājiem.

Otrkārt, Sabiedrības pamatdarbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktā minētajam nosacījumam – Sabiedrības darbības rezultātā tiek sniegti pakalpojumi, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības administratīvās teritorijas un visas valsts attīstībai. Sociālās aprūpes pieejamības nodrošināšana ir viena no pašvaldības autonomajām funkcijām. Turklāt veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība ietilpst konstitucionāla ranga cilvēka pamattiesību uz veselību tvērumā. Minētais ir nostiprināts arī Ārstniecības likuma 3. panta pirmajā daļā, kas paredz, ka veselība ir fiziska, garīga un sociāla labklājība, valsts un tautas pastāvēšanas un izdzīvošanas dabiskais pamats.

5.2. DVC vispārējais stratēģiskais mērķis

Saskaņā ar Likuma 1. panta pirmās daļas 18. punktu kapitālsabiedrības vispārējie stratēģiskie mērķi ir publiskas personas augstākās lēmējinstītūcijas noteikti kapitālsabiedrības mērķi, kurus publiska persona vēlas sasniegt ar līdzdalību kapitālsabiedrībā un kuri izriet no tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem.

Arī Talsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2022.–2040. gadam kā vienu no stratēģiskajiem mērķiem novadam atzīts "Uz sabiedrības un kopienu vajadzībām vērsti publiskie pakalpojumi", kas tai skaitā paredz arī pieejamus un kvalitatīvus veselības aprūpes un veicināšanas, kā arī sociālos pakalpojumus un palīdzību, nosakot, ka novadā ir būtiska fiziskās un emocionālās drošības sajūtas radīšana un nodrošināšana. Tāpat Stratēģija "Latvija-2030" paredz par attīstības aktivitātēm noteikt SM1 "Veselības un sociālo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība".

Talsu novada Attīstības programma 2022.–2028. gadam kā viens no rīcības virzieniem noteikts "Uzlabot sociālo pakalpojumu pieejamību". Attīstīti un pieejami sociālās aprūpes pakalpojumi uzlabo sociālās vides drošības līmeni. Atbilstoši vidēja termiņa prioritātei "Radoša, enerģiska un veselīga sabiedrība" Attīstības programmā ir noteikts rīcības virziens "Veselības aprūpe un veicināšana" ar uzdevumu "Veicināt veselīgu dzīvesveidu" un "Pilnveidot veselības aprūpes pakalpojumus un to pieejamību".

Arī Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam "Latvija 2030" ietver prioritāro rīcības virzienu "Veselības un sociālo pakalpojumu kvalitāte un pieejamība", kur tiek konstatēts, ka, palielinoties plaisai starp paaudzēm un pieaugot dzīves ilgumam, pieaug tendence vienas ģimenes dažādām paaudzēm dzīvot nošķirtās mājāsaimniecībās – palielinās t.s. sociālās atbildības plaisa, proti, arvien lielāks skaits vecu cilvēku nevar baudīt radnieku sniegtu regulāru aprūpi. Publiskajam un privātajam sektoram būs jāattīsta dažādas aprūpes formas šajā virzienā.

Secināms, ka DVC darbība kopumā atbilst Pašvaldību likumam, Talsu novada attīstības plānošanas dokumentiem un nozaru normatīvā regulējuma mērķiem, kā arī Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030. gadam "Latvija 2030".

Saskaņā ar Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 1. panta pirmās daļas 18. punktu kapitālsabiedrības vispārējie stratēģiskie mērķi ir publiskas personas augstākās lēmējinstītūcijas noteikti kapitālsabiedrības mērķi, kurus publiska persona vēlas sasniegt ar līdzdalību kapitālsabiedrībā un kuri izriet no tiesību aktiem un politikas plānošanas dokumentiem. Līdz ar to DVC vispārējais stratēģiskais mērķis var tikt formulēts šādi:

Nodrošināt labvēlīgu un ilgstošu pozitīvu sociālo ietekmi, sniedzot un attīstot kvalitatīvus ilgstošās sociālās aprūpes pakalpojumus, maksimāli veicinot to pieejamību Talsu novada iedzīvotājiem iespējami tuvu dzīvesvietai, tādējādi sekmējot dzīves kvalitātes uzlabošanu personām, kuras vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sevi aprūpēt.

Ievērojot visu minēto, Sabiedrības komercdarbība atbilst VPIL 88. panta pirmajai daļai, Likuma 4. panta pirmajai daļai un 7. pantam, sabiedrības sniedz pakalpojumus, kas ir stratēģiski svarīgi pašvaldības teritorijas attīstībai un sociālās vides drošībai, izvērtējot iespējamās juridiskās darbības formas iepriekš noteiktā vispārējā stratēģiskā mērķa sasniegšanai un pašvaldības funkcijas izpildes nodrošināšanai, **rekomendējam saglabāt Talsu novada pašvaldības līdzdalību SIA "Dundagas veselības centrs"**, reģistrācijas Nr. 51203036041, juridiskā adrese: Pils iela 6, Dundaga, Dundagas pag., Talsu novads, LV-3270.

6. SIA "DUNDAGAS VESELĪBAS CENTRS" IESPĒJAMIE DARBĪBAS MODEĻI

Aģentūras lietderības un efektivitātes izvērtēšana

Publisko aģentūru likuma²⁶ 3. panta pirmā daļa nosaka, ka, lai nodrošinātu pakalpojumu sniegšanu pārvaldes uzdevumu īstenošanā, valsts var izveidot valsts aģentūras, bet pašvaldības — **pašvaldību aģentūras**. Saskaņā ar Publisko aģentūru likuma 2. panta otro daļu pašvaldības aģentūra ir pašvaldības izveidota budžeta finansēta pašvaldības iestāde, kurai ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem ir noteikta kompetence pakalpojumu sniegšanas jomā. Ņemot vērā minēto, pašvaldības aģentūra darbojas uz tiem pašiem principiem kā citas pašvaldības iestādes, bet tai ir noteikts izveidošanas mērķis – tā ir veidota, lai sniegtu pašvaldības iedzīvotājiem pakalpojumus.

Saskaņā ar Publisko aģentūru likuma 16. panta pirmo daļu pašvaldības aģentūra veic no pašvaldības funkcijām izrietošus **pārvaldes uzdevumus**, sniedzot pakalpojumus un īstenojot pašvaldību un starptautiskus projektus un programmas. Savukārt šī likuma 17. pants nosaka pašvaldības aģentūras sniegtos pakalpojumus:

- (1) pašvaldības aģentūra sniedz pakalpojumus atbilstoši likumā noteiktajai pašvaldības kompetencei, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā;
- (2) pašvaldības uzdevumu īstenošana tiek nodrošināta, sniedzot maksas pakalpojumus saskaņā ar pašvaldības domes apstiprinātu cenrādi, kurā nosaka maksāšanas kārtību, likmes un atvieglojumus;
- (3) pašvaldības aģentūra, ievērojot Valsts pārvaldes iekārtas likumā (turpmāk – VPIL) noteiktos sadarbības ietvara pamatprincipus, sniedz pakalpojumus citām valsts un pašvaldību iestādēm un privātpersonām, kas īsteno pārvaldes uzdevumus, bez maksas, ja tas neprasa pašvaldības aģentūrai papildu resursus datu apstrādei un analīzei;
- (4) pašvaldības aģentūras sniegtos pakalpojumus nosaka un to cenrādi apstiprina ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem;
- (5) pašvaldības aģentūras sniegto pakalpojumu izcenojumi stājas spēkā Pašvaldību likumā noteiktajā kārtībā;
- (6) informācija par pašvaldības aģentūras sniegto pakalpojumu izcenojumiem un atbrīvojumiem no maksas publicējama attiecīgās pašvaldības tīmekļvietnē.

Publisko aģentūru likuma 24. panta pirmā un otrā daļa nosaka, ka:

- (1) pašvaldības aģentūras manta ir pašvaldības manta, kas atrodas pašvaldības aģentūras valdījumā.
- (2) tiesiskajās attiecībās ar privātpersonām pašvaldības aģentūra atbild Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā noteiktajā kārtībā. Ja ar to nepietiek vai ja pašvaldības aģentūras saistību izpilde var traucēt tās funkciju veikšanu, par pašvaldības aģentūras saistībām atbild attiecīgā pašvaldība.

Savukārt Publisko aģentūru likuma 25. pants paredz, ka pašvaldības aģentūras ieņēmumus veido **pašvaldības budžeta dotācija**, pašvaldības aģentūras ieņēmumi par sniegtajiem maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi (tai skaitā ziedojumi, dāvinājumi un ārvalstu finanšu palīdzība).

Saskaņā ar VPIL regulējumu²⁷ pastarpināto pārvaldi veido atvasinātu publisku personu iestādes un amatpersonas, un atvasināta publiska persona valsts pārvaldes jomā darbojas ar pastarpinātās pārvaldes iestāžu starpniecību. Tāpat arī pašvaldība kā atvasināta publiska persona un **vietējā pārvalde īsteno savu kompetenci** ar domes un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību.²⁸

²⁶ <https://likumi.lv/ta/id/202272-publiisko-agenturu-likums>

²⁷ VPIL 1. panta 6. punkts un 4. panta otrā daļa

²⁸ Pašvaldību likuma 20. panta pirmā daļa

Iestādes definīcija ir noteikta VPIL,²⁹ proti, iestāde ir institūcija, kura darbojas publiskas personas vārdā un kurai ar normatīvo aktu noteikta kompetence valsts pārvaldē, piešķirti finanšu līdzekļi tās darbības īstenošanai un ir savs personāls. Vienlaikus Publisko aģentūru likums³⁰ paredz iespēju iestādi izveidot kā aģentūru, taču normatīvie akti **nenosaka konkrētus gadījumus**, kad pašvaldībām būtu pienākums izveidot aģentūru, lai nodrošinātu pakalpojumu sniegšanu pārvaldes uzdevumu īstenošanā.

Atbilstoši VPIL 10. panta desmitās daļas noteiktajam valsts pārvaldi organizē pēc iespējas efektīvi. Valsts pārvaldes institucionālo sistēmu pastāvīgi pārbauda un, ja nepieciešams, pilnveido, **izvērtējot arī funkciju apjomu**, nepieciešamību un koncentrācijas pakāpi, normatīvā regulējuma apjomu un detalizāciju un apsverot deleģēšanas iespējas vai ārpalpojuma izmantošanu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, var secināt, ka DVC neveic no pašvaldības funkcijām izrietošus pārvaldes uzdevumus, bet veic **saimniecisko darbību** jeb komercdarbību Komerclikuma izpratnē.³¹

Pakalpojumu nodrošināšana tās iedzīvotājiem ir viens no pašvaldības galvenajiem uzdevumiem, līdz ar to arī pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem jābūt orientētiem uz iedzīvotāju vajadzībām, kuru ietvarā pašvaldībai jāizvēlas **atbilstošākā pakalpojuma sniegšanas forma**, pakārtojot tam gan resursus, gan organizatorisko struktūru.

Priekšrocības un trūkumi DVC pārveidei par pašvaldības iestādi vai pašvaldības aģentūru

	Pārveide par pašvaldības iestādi	Pārveide par pašvaldības aģentūru
Priekšrocības	Pašvaldības iestāde ir pilnībā integrēta pašvaldības struktūrā, kas nodrošina tiešāku kontroli pār tās darbību, finanšu plūsmām un lēmumu pieņemšanu.	Aģentūra (parasti) var būt daudz elastīgāka un ātrāk reaģējoša nekā tieša pašvaldības iestāde. Tā var patstāvīgi rīkoties ar ienākumiem no tās sniegtajiem pakalpojumiem (ja tas paredzēts tās nolikumā).
	Iestādei nav jāmaksā par atbalsta pakalpojumiem – grāmatvedība, juridiskais atbalsts, iepirkumi. Tos nodrošina pašvaldības struktūrvienības.	Tai ir savs speciālais budžets, kas ļauj tiešāk izmantot pašu gūtos ieņēmumus (piemēram, no maksas pakalpojumiem) savas darbības nodrošināšanai un attīstībai.
	Nodrošina skaidrāku atbilstību Pašvaldību likumam un citiem normatīvajiem aktiem, kas regulē publisko funkciju veikšanu.	Aģentūra parasti tiek veidota konkrētu, specifisku publisko uzdevumu efektīvai izpildei.
Trūkumi	Kā daļa no pašvaldības struktūras iestādei var būt mazāka lēmumu pieņemšanas brīvība un elastība nekā kapitālsabiedrībai. Process bieži vien ir lēnāks un resursietilpīgāks.	Pārveidošana ir komplekss tiesisks process (likvidācija/reorganizācija), kas prasa laiku, resursus un rūpīgu plānošanu, tostarp attiecībā uz saistību un aktīvu pārņemšanu, statusa maiņu.
	Iestādei ir grūtāk konkurēt ar privātiem uzņēmumiem tajās jomās, kur pakalpojumi tiek sniegti tirgus apstākļos. Ierobežojumi var būt saistīti arī ar personāla atalgojumu un piesaisti.	Tāpat kā iestāde, aģentūra ir ierobežota komercdarbībā. Tās galvenais mērķis ir pildīt publiskās funkcijas, nevis gūt peļņu. Tās darbības joma ir stingri noteikta.
	Grūtības piedāvāt konkurētspējīgu atalgojumu	Neskatoties uz speciālo budžetu, aģentūra joprojām ir atkarīga no

²⁹ VPIL 1. panta 3. punkts

³⁰ Publisko aģentūru likuma 2. panta otrā daļa un 3. panta pirmā daļa

³¹ Saskaņā ar Komerclikuma 1. panta otro un trešo daļu:

(2) Komercdarbība ir atklāta saimnieciskā darbība, kuru savā vārdā peļņas gūšanas nolūkā veic komersants. Komercdarbība ir viens no uzņēmējdarbības veidiem.

(3) Saimnieciskā darbība ir jebkura sistemātiska, patstāvīga darbība par atlīdzību.

	augstas klases speciālistiem, jo atlīdzība pakļauta valsts vai pašvaldības mēroga normatīviem. ³²	pašvaldības budžeta apstiprinājuma un kontrolējošajām funkcijām. ³³

Datu avots: CSE COE analīze

Veicot analīzi, secināms, ka pārveidošana no kapitālsabiedrības uz iestādi vai aģentūru ir lietderīga un pamatota situācijās, kad galvenais mērķis ir novērst tirgus kropļojumus un skaidri nodalīt publisko funkciju pildīšanu no komercdarbības; tāpat šis solis nepieciešams, ja jānodrošina tieša un stingra pašvaldības kontrole pār stratēģiski svarīgu pakalpojumu sniegšanu, kas ir vitāli svarīga iedzīvotājiem. Turklāt reorganizācija ir ekonomiski pamatota, ja esošā kapitālsabiedrība faktiski nesniedz komercpakalpojumus vai ilgstoši darbojas ar zaudējumiem, tādējādi tās uzturēšana kā komercstruktūrai kļūst ekonomiski neefektīva. Pārveidošana no kapitālsabiedrības uz iestādi ietver kapitālsabiedrības likvidāciju un jaunās iestādes/aģentūras izveidi un nepieciešams juridiski nodrošināt kapitālsabiedrības saistību un līgumu pārņemšanu.

Pārveidojot DVC par pašvaldības iestādi, tā potenciāli kļūtu par Talsu novada domes padotībā esošu iestādi un Talsu novada Sociālā dienesta pārraudzībā esošu iestādi.

Saskaņā ar VPIL 4. pantā noteikto Latvijas Republika, būdama sākotnējā publiskā persona, valsts pārvaldes jomā savu darbību īsteno ar tiešās un pastarpinātās pārvaldes iestāžu starpniecību, turpretī atvasinātā publiskā persona šajā jomā darbojas tikai ar pastarpinātās pārvaldes iestāžu starpniecību. Savukārt VPIL 5. pants nosaka, ka tiešās pārvaldes iestādes pārstāv Latvijas Republiku, kura ir atbildīga par to darbību, bet pastarpinātās pārvaldes iestādes pārstāv attiecīgo atvasināto publisko personu, kas ir atbildīga par šo iestāžu darbību jomā, kas ar likumu nodota tās autonomā kompetencē. No kā var secināt, ka ilgstoša sociālā aprūpe nav ar likumu nodota attiecīgās atvasinātās publiskās personas autonomā kompetencē, bet gan Pašvaldību likums (4. pants) nosaka, ka pašvaldības uzdevums ir nodrošināt atbalstu un iespējas saņemt sociālo palīdzību un sociālos pakalpojumus.

Talsu novada pašvaldībai DVC pamatdarbības pakalpojumu sniegšanai **nav nepieciešams veidot pašvaldības iestādi, un darbības turpināšana būtu iespējama arī līdzšinējā formā kā publiskas personas kapitālsabiedrībai.**

Priekšrocības un trūkumi DVC funkciju nodošanai pašvaldības iestādei pansionāts "Lauciene"

	DVC funkciju nodošanai pašvaldības iestādei pansionāts "Lauciene"
Priekšrocības	Tiek likvidēts kapitālsabiedrības neatkarīgais administratīvais aparāts (valde, atsevišķa grāmatvedība u.c.). Pārvaldības un atbalsta funkcijas (piemēram, personāla daļa, IT, grāmatvedība, juridiskais atbalsts) tiek centralizētas un apvienotas jau esošajā iestādē, radot ekonomiju.
	Talsu novada pašvaldībai vairs nav jāsaskaņo lēmumi ar komercdarbības likumiem (Komerclikums, kapitālsabiedrības statūti), bet notiek tieša lēmumu pieņemšana caur iestādes vadību, kas ir tiešā pašvaldības pakļautībā.
	Iestādes budžets ir pilnībā integrēts pašvaldības budžetā. Tas nodrošina lielāku pārredzamību un tiešu kontroli pār finansējuma izlietošanu.
	Nodrošina skaidru atbildību Valsts pārvaldes iekārtas likumam un Pašvaldību likumam, novēršot pārklāšanos starp komercdarbību un publisko funkciju pildīšanu.
Trūkumi	Esošajai iestādei jānodrošina papildu funkciju efektīva pārņemšana, kas var radīt administratīvu pārslodzi, ja tā nav pietiekami gatava.
	Kapitālsabiedrībām parasti ir liela elastība un specializēts personāls. Šīs funkcijas integrējot lielā, mazāk elastīgā iestādē, var zust pakalpojumu sniegšanas efektivitāte un konkurētspēja.
	Kapitālsabiedrības lēmumu pieņemšanas ātrumu un elastību var nomainīt ilgākas, birokrātiskākas iestādes procedūras (publiskie iepirkumi, personāla atlases noteikumi utt.).

³² Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums

³³ Likums "Par budžetu un finanšu vadību"

	Iestādei (kā budžeta iestādei) jāievēro Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likums. Tas var ierobežot iespējas maksāt konkurētspējīgu atalgojumu, kas var apgrūtināt kvalificētu speciālistu noturēšanu un piesaisti no tirgus.
	Funkciju nodošana prasa kapitālsabiedrības likvidāciju (vai reorganizāciju), kas ir ilgstošs juridisks process. Nepieciešams risināt aktīvu, saistību, līgumu un darba tiesisko attiecību (darbinieku pārcelšana) jautājumus.

Datu avots: CSE COE analīze

Lēmums par nodošanu citai iestādei ir lietderīgs tad, ja nododamās funkcijas ir **tieši saistītas** ar esošās iestādes jau veiktajām funkcijām (kā tas ir nododot funkcijas pansionātam "Lauciene"). Šis process prasa rūpīgu juridisku un finanšu auditu, lai nodrošinātu, ka visas kapitālsabiedrības saistības tiek pārņemtas un kritiskie pakalpojumi netiek pārtraukti.

Pašvaldības kapitālsabiedrības funkciju nodošana citai pašvaldības iestādei, veidojot, piemēram, DVC telpās pansionāta "Lauciene" struktūrvienību (jo atrodas ģeogrāfiski citā vietā), Talsu novada pašvaldības iestādei ir vērtējams kā efektīvs risinājums, kā saglabāt lokālo identitāti un darbības specifiku, vienlaikus centralizējot pārvaldi un efektīvizējot pakalpojumu sniegšanu un to kvalitāti (piemēram, DVC nav specializētais transports, bet ja ir nepieciešamība pēc tāda transporta, pakalpojums tiek pirkt no pansionāta "Lauciene").